

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 244/2021-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Soňou Suchánovou, advokátkou, Námestie sv. Anny 7269/20B, Trenčín, proti postupu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 400/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 400/2016 **boli porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **je povinný** zaplatiť sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie každému po **1 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **599,39 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 7. júla 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie

ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Sťažovatelia navrhujú priznať každému z nich primerané finančné zadostučinenie v sume 2 000 eur a zároveň navrhujú priznať im náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 244/2021-17 z 15. júna 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného súdneho spisu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) z konania vedeného pod sp. zn. 7C 400/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“) vyplýva, že 13. októbra 2016 bola okresnému súdu doručená žaloba, ktorou sa sťažovatelia domáhajú určenia priebehu hranice medzi parcelou v ich bezpodielovom spoluvlastníctve v spoluvlastníckom podiele 1/1 a parcelou vo vlastníctve žalovaných I až III (ďalej aj „žalovaní“) v spoluvlastníckom podiele 4/6, 1/6 a 1/6, a to podľa znaleckého posudku znalca ustanoveného okresným súdom, ktorý bude súčasťou rozsudku vydaného v napadnutom konaní.

4. Listom zo 14. novembra 2016 okresný súd vyzval sťažovateľov na úhradu súdneho poplatku za podanú žalobu, ktorý sťažovatelia uhradili 29. novembra 2016. Následne na to, 28. decembra 2016, dala zákonná sudkyňa pokyn na doručovanie žaloby spolu s jej prílohami, poučením a výzvou na vyjadrenie sa žalovaným I až III, a zároveň aj pokyn na ďalší postup v prípade neúspešného doručovania uvedených dokumentov, prípadne nezistenia pobytu žalovaných a na postup po doručení jednotlivých vyjadrení (replika, duplika, pozn.). V priebehu februára 2017 okresný súd doručoval žalobu spolu s prílohami a poučením žalovaným. Dňa 6. marca 2017 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej I k žalobe a 8. marca 2017 vyjadrenie žalovanej II. Zásielka doručovaná žalovanej III sa okresnému súdu vrátila ako nedoručená z dôvodu, že adresát je neznámy. V nadväznosti na uvedené okresný súd požiadal o doručenie žaloby spolu s prílohami príslušné obvodné oddelenie okresného riaditeľstva Policajného zboru Slovenskej republiky v Trenčíne, ktorému sa zásielku ani na opakovaný pokus doručiť nepodarilo, avšak vykonaným šetrením bolo zistené, že žalovaná III by sa mala zdržiavať na presne nezistenom mieste v Spojenom kráľovstve, o čom bol okresný súd informovaný podaním doručeným 31. marca 2017. V kontexte uvedeného bola na pokyn sudkyne okresného súdu zo 7. júla 2017 opakovane vykonaná lustrácia pobytu žalovanej III, dopyt na Sociálnu poisťovňu (list z 25. júla 2017, pozn.), ako aj na mesto Trenčín (list z 25. júla 2017, pozn.) a žalovaným I a II (list z 25. júla 2017, pozn.) bola adresovaná výzva na oznámenie miesta, kde sa žalovaná III zdržiava. Túto informáciu oznámila žalovaná I okresnému súdu v podaní doručenom 9. augusta 2017 a žalovaná II v podaní doručenom okresnému súdu 15. augusta 2017. Dňa 4. septembra 2017 vydala sudkyňa opätovný pokyn na doručovanie žaloby s prílohami a poučením žalovanej III prostredníctvom dožiadania príslušnej inštitúcie v Spojenom kráľovstve, ktorá podaním doručeným okresnému súdu 20. novembra 2017 tento informovala o vybavení dožiadania. V priebehu zisťovania adresy, na ktorej sa zdržiava žalovaná III, okresný súd realizoval procesné úkony spojené s doručovaním vyjadrení ďalších strán v konaní. Dňa 10. januára 2018 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej III k vyjadreniu žalobcov z 11. decembra 2017. Následne na to bol stanovený termín prvého pojednávania na základe pokynu sudkyne z 22. mája 2018 na 25. júl

2018. Z dôvodu akceptovania žiadosti o jeho odročenie zo strany sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu, bolo pojednávanie odročené na 3. október 2018.

5. Výsledkom prvého pojednávania uskutočneného v napadnutom konaní 3. októbra 2018, ktoré bolo riadne otvorené, bolo prijatie uznesenia, ktorým okresný súd odročil pojednávanie na neurčito s cieľom vykonania znaleckého dokazovania s tým, že strany v konaní zaviazal doručiť okresnému súdu v stanovenej lehote jedného mesiaca otázky pre znalca. Po ich doručení okresný súd uznesením č. k. 7C 400/2016-224 z 27. februára 2019 (ďalej aj „uznesenie č. k. 7C 400/2016-224“) ustanovil v napadnutom konaní znalca z príslušného odboru, ktorého zaviazal v lehote šesťdesiat dní vypracovať vo veci znalecký posudok. Zároveň uložil sťažovateľom povinnosť zložiť preddavok na trovy tohto dôkazu v sume 1000 eur. Proti predmetnému uzneseniu podali sťažovatelia odvolanie, ktoré vybavil Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) po tom, čo uznesením č. k. Spr 706/2019-244 z 2. mája 2019 vylúčil z prejednávania a rozhodovania veci sudkyňu krajského súdu [REDAKOVANÉ], tak, že spis vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 400/2016 vrátil okresnému súdu bez rozhodnutia ako predčasne predložený na rozhodnutie o odvolaní s cieľom postupovať podľa ním popísaného procesného postupu, po vykonaní ktorého následne predloží vec odvolaciemu súdu opätovne na rozhodnutie, ak sám nepristúpi k postupu podľa § 376 Civilného sporového poriadku v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len „CSP“).

6. Uznesením č. k. 7 C 400/2016-282 zo 6. novembra 2019 okresný súd v súlade s § 376 CSP zmenil výrok III uznesenia č. k. 7 C 400/2016-224 tak, že povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu (znalecké dokazovanie, pozn.) uložil sťažovateľom spoločne a nerozdielne, ako aj žalovaným spoločne a nerozdielne rovnako v sume 500 eur.

7. Súdny spis v napadnutom konaní (sp. zn. 7 C 400/2016, pozn.) bol ustanovenému znalcovi odovzdaný 5. decembra 2019. Dňa 29. apríla 2020 okresný súd vyzval znalca na oznámenie dôvodov, ktoré bránia vypracovaniu znaleckého posudku, keďže lehota na jeho vypracovanie uplynula 5. februára 2020, ako aj na oznámenie termínu, do ktorého je možné očakávať jeho vypracovanie, na čo ustanovený znalec nereagoval. Uznesením č. k. 7 C 400/2016-324 z 26. mája 2020 okresný súd uložil vo veci ustanovenému znalcovi poriadkovú pokutu vo výške 100 eur. V auguste 2020 okresný súd zaslal znalcovi opätovnú urgenciu, na ktorú dostal odpoveď 7. augusta 2020 s oznámením termínu odovzdania znaleckého posudku k 25. septembru 2020. Znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 2. októbra 2020 a v nadväznosti na to ďalej okresným súdom zasielaný stranám sporu na vyjadrenie.

8. V napadnutom konaní sa ďalšie pojednávanie konalo 14. júla 2021 (nariadené 8. apríla 2021, pozn.), pričom bolo odročené na 1. október 2021 s cieľom pokusu o uzatvorenie mimosúdnej dohody.

II.

Argumentácia sťažovateľov

9. Proti napadnutému konaniu podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú:

a) okresný súd konal neefektívne 13 mesiacov, keď po podaní žaloby a zaplatení súdneho poplatku v období od 15. novembra 2016 do 5. decembra 2017 vykonával len úkony spočívajúce v doručovaní žaloby a vo vyjadrení medzi stranami sporu navzájom. Nedoručil však riadne a včas

všetky vyjadrenia žalovaných spolu s prílohami sťažovateľom, keďže niektoré z nich im boli doručené až na pojednávaní 8. októbra 2018 (zo súdneho spisu vyplýva, že správny je termín 3. októbra 2018, pozn.). Sťažovatelia poukazujú na ich opakované žiadosti z 20. marca 2017 a 1. augusta 2017, ktoré adresovali okresnému súdu a na ktoré okresný súd nereagoval;

b) okresný súd bol nečinný, t. j. nekonal vôbec v období od 5. decembra 2017 do 5. júna 2018 a v období od 2. novembra 2018 do 9. januára 2019;

c) zákonný sudca odročil pojednávanie z 3. októbra 2018 na neurčito s cieľom vykonania znaleckého dokazovania, čím podľa názoru sťažovateľov konal v rozpore s § 184 ods. 1 CSP. Zároveň uvádzajú, že do podania ústavnej sťažnosti (7. júla 2020, pozn.) okresný súd ďalšie pojednávanie v napadnutom konaní nenariadil;

d) napriek pokynu sudcu z 9. januára 2019, čo sa týka znaleckého dokazovania, a stanoveniu lehoty 5 dní na vykonanie tohto pokynu bol znalec vo veci ustanovený až uznesením č. k. 7 C 400/2016-224, t. j. okresný súd vo veci nekonal viac ako 1 mesiac;

e) uznesením okresného súdu č. k. 7 C 400/2016-224 boli zaviazaní zložiť preddavok na trovy dôkazu, t. j. na vykonanie znaleckého dokazovania výlučne sťažovatelia v procesnom postavení žalobcov, napriek skutočnosti, že pokyn sudkyne z 9. januára 2019 bol zviazať na tento preddavok všetky strany sporu. V nadväznosti na uvedené podali sťažovatelia odvolanie, o ktorom rozhodol okresný súd podľa § 376 CSP, a to po vrátení súdneho spisu sp. zn. 7 C 400/2016 z krajského súdu bez rozhodnutia ako predčasne predloženého, čím svojím neodborným postupom spôsobil zbytočné prietahy v napadnutom konaní v období od 27. februára 2019 do 29. mája 2019. V tomto kontexte sťažovatelia poukazujú aj na nedodržanie lehoty zo strany znalca pre vypracovanie znaleckého posudku, pričom uvádzajú, že okresný súd vo vzťahu ku znalcovi napriek ich urgencii nekonal v období od 5. februára 2020 do 29. apríla 2020. Následne bola ustanovenému znalcovi uložená poriadková pokuta vo výške 100 eur, ktorá sa podľa názoru sťažovateľov, vzhľadom na jeho výnosy a tržby, nejavila ako primeraná, a ktorá mu bola uložená až po podaní opakovanej sťažnosti sťažovateľov na prietahy v napadnutom konaní.

10. V závere ústavnej sťažnosti sťažovatelia poukazujú na celkovú dĺžku napadnutého konania, ktoré prebieha na súde prvej inštancie od októbra 2016 bez toho, aby okresný súd vo veci samej do podania ústavnej sťažnosti rozhodol, pričom vo veci sa stále koná na súde prvej inštancie. Sťažovatelia sú toho názoru, že okresný súd konal viac ako 2 roky neefektívne a 1 rok nekonal vôbec. V tomto kontexte uvádzajú, že celkovú neprimeranú dĺžku napadnutého konania aj s ohľadom na predmet konania nemožno ospravedlniť žiadnymi relevantnými okolnosťami.

11. Sťažovatelia sa nestotožňujú ani s posúdením ich opakovanej sťažnosti na prietahy v napadnutom konaní predsedníčkou okresného súdu, ktorá v reakcii na ich sťažnosť na postup súdu podľa príslušných ustanovení zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom v rozhodnom období v odpovedi z 27. mája 2020 konštatovala, že v napadnutom konaní došlo k prietahom, ktoré však neboli zavinené okresným súdom, ale práve ustanoveným znalcom v napadnutom konaní.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

12. Po podrobnom chronologickom prehľade dosiaľ vykonaných procesných úkonov v napadnutom konaní a popise spôsobu vybavenia sťažností sťažovateľov z mája 2018 a apríla 2020 (adresovaných predsedníčke okresného súdu, pozn.) okresný súd vo vzťahu k obsahu ústavnej sťažnosti osobitne poukázal na skutočnosť, že spolu s podaním žaloby nebol vo veci zaplatený súdny poplatok, na základe čoho mohol vykonať ďalšie procesné úkony smerujúce k nariadeniu pojednávania vo veci až po jeho úhrade. Zároveň poukázal na fakt, že k odročeniu pojednávania konaného 3. októbra 2018 na neurčito došlo s cieľom vypracovania znaleckého posudku, čo je v takom prípade „bežne zaužívané a akceptované odročenie“, keďže je neúčelné stanoviť dopredu termín pojednávania. K dĺžke trvania vypracovania znaleckého posudku okresný súd konštatoval, že súdny spis spolu s vypracovaným znaleckým posudkom bol v napadnutom konaní okresnému súdu vrátený 2. októbra 2020, a to aj napriek jeho urgenciám a uloženiu poriadkovej pokuty. Vo vzťahu k namietaným prietahom v napadnutom konaní poukázal aj na obdobie práceneschopnosti zákonnej sudkyne a prerozdelenie jej pridelených vecí v zmysle príslušného rozvrhu práce.

13. Okresný súd zároveň poukázal na nadmernú zaťaženosť zákonných sudcov a súdnych úradníkov v dôsledku nedostatočného personálneho obsadenia okresného súdu od roku 2008. Táto okolnosť je vysvetlením, prečo nie je objektívne možné zabezpečiť vykonávanie všetkých procesných úkonov a rozhodovaní v jednotlivých veciach v kratších lehotách. Ďalej uviedol, že za objektívnu okolnosť spôsobujúcu všeobecne prietahy v konaní považuje opatrenia prijaté v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. V tejto súvislosti upriamil pozornosť na obdobie od 23. marca 2020 do konca mája 2020. V nadväznosti na uvedené poukázal na dôvodovú správu vo vzťahu k § 3 zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení účinnom v rozhodnom období a § 1 ods. 1 písm. p) a § 1 ods. 2 vyhlášky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávania, hlavných pojednávania a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu, v dôsledku ktorých nebolo v napadnutom konaní v čase od októbra 2020 (vrátenie príslušného súdneho spisu znalcom a predloženie znaleckého posudku, pozn.) do apríla 2021 nariadené súdne pojednávanie.

14. Okresný súd v závere uviedol, že k subjektívnym prietahom v napadnutom konaní zo strany okresného súdu nedošlo. Rovnako sumarizoval, že celkovú dĺžku napadnutého konania ovplyvnilo aj správanie sťažovateľov, ktorí zaplatili súdny poplatok za podanú žalobu až na výzvu okresného súdu; správanie ustanoveného znalca, ktorý nevypracoval znalecký posudok v stanovenej lehote; potreba dlhšieho zisťovania pobytu žalovanej III, ako aj všeobecná epidemiologická situácia.

III.2. Replika sťažovateľov:

15. Sťažovatelia vo svojej replike konštatovali, že zotrávajú na podanej ústavnej sťažnosti, pričom zároveň uviedli:

a) pri úhrade súdneho poplatku využili možnosť aplikácie § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“). Časové obdobie, ktoré uplynulo medzi podaním žaloby a vydaním výzvy okresného súdu na úhradu súdneho poplatku v trvaní viac ako 1 mesiaca možno označiť ako neefektívne konanie okresného súdu;

b) zisťovanie adresy žalovanej III bolo neefektívne a časovo zdĺhavé. Ak mal okresný súd už 31. marca 2017 informáciu o tom, že žalovaná III sa nachádza na presne nezistenom mieste v Spojenom kráľovstve, bolo neefektívne, že zákonná sudkyňa 7. júla 2017 vydala pokyn na lustráciu v Sociálnej poisťovni, žiadosť na mesto Trenčín a žiadosť na žalované I a II týkajúcu sa zistenia pobytu žalovanej III. Navyše, uvedené lustrácie okresný súd riešil až 7. júla 2017, t. j. vo veci nekonal od 1. apríla 2017 do 7. júla 2017, čím spôsobil ďalšie prietahy v napadnutom konaní;

c) okresný súd nekonal ani v čase od 10. januára 2018 do 22. mája 2018 a nenariadil pojednávanie napriek tomu, že mal doručené všetky písomné vyjadrenia strán v konaní;

d) okresný súd konal neefektívne v období od 22. novembra 2018, odkedy mal k dispozícii otázku pre znalca od všetkých strán v napadnutom konaní, do 27. februára 2019;

16. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

17. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote je založená na ich tvrdení o nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu, ako aj o celkovej neprimeranej dĺžke napadnutého konania.

18. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

19. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (m. m. I. ÚS 96/2019).

20. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými

sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (IV. ÚS 187/07).

22. Pokiaľ ide o prvé kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o žalobe sťažovateľov, ktorou sa títo domáhajú určenia priebehu hranice medzi parcelou v ich bezpodielovom spoluvlastníctve v spoluvlastníckom podiele 1/1 a parcelou vo vlastníctve žalovaných I až III v spoluvlastníckom podiele 4/6, 1/6 a 1/6 podľa grafickej prílohy znaleckého posudku, ktorý bude súčasťou rozsudku v napadnutom konaní. Pokiaľ ide o právnu zložitosť veci, podľa názoru ústavného súdu sú takéto spory v zásade štandardnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Napriek potrebe vykonať vo veci znalecké dokazovanie ústavný súd v danom prípade nevyhodnotil ani skutkovú zložitosť veci ako okolnosť, ktorá by vykazovala črty mimoriadnej zložitosti zakladajúcej dôvod na výrazné predĺženie napadnutého konania.

23. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prieťahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z pohľadu zbytočných prieťahov ústavný súd posudzoval aj okresným súdom namietané nesplnenie poplatkovej povinnosti, ktorá v súlade so zákonom č. 71/1992 Zb. v znení účinnom v čase podania žaloby vznikla pri jej podaní. To znamená, že sťažovatelia ako *dominus litis* mohli vyvinúť procesnú aktivitu, ktorou by predišli (hoci len čiastočnému, pozn.) predĺženiu napadnutého konania z dôvodu zasielania výzvy na úhradu súdneho poplatku, keďže žaloba bola okresnému súdu doručená 13. októbra 2016 a súdny poplatok sťažovateľ uhradil 29. novembra 2016 na výzvu okresného súdu zo 14. novembra 2016. Ústavný súd však v tejto súvislosti konštatuje, že v kontexte celého konania nejde o skutočnosť, ktorá by mala výrazný vplyv na dĺžku napadnutého konania. Okresný súd vo svojom vyjadrení poukázal aj na to, že pojednávanie, ktoré bolo v napadnutom konaní nariadené na 25. júl 2018, bolo odročené na žiadosť sťažovateľov, resp. ich právneho zástupcu, z dôvodu vopred uhradenej letnej dovolenky, pričom ďalšie pojednávanie vo veci bolo nariadené na 3. október 2018, t. j. konalo sa po uplynutí 2 mesiacov po pôvodne nariadenom termíne. Ústavný súd konštatuje, že v kontexte celého konania nemožno ani túto skutočnosť považovať za takú, ktorá by mala výrazný vplyv na dĺžku napadnutého konania. Zároveň ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia vyvinuli aj procesnú aktivitu s cieľom odstránenia vznikajúcich prieťahov v napadnutom konaní tým, že okresnému súdu adresovali žiadosť o nariadenie termínu pojednávania (23. marec 2017, pozn.), žiadosť o procesný postup vo veci (4. august 2017, 18. január 2019 a 7. február 2020, pozn.), ako aj dve sťažnosti na prieťahy v napadnutom konaní, a to v roku 2018 a 2020.

Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium. Konštatuje, že okresný súd vo veci koná od 13. októbra 2016, keď mu bola doručená žaloba sťažovateľov, pričom dosiaľ napadnuté konanie právoplatne neukončil. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým

sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (m. m. IV. ÚS 22/02, I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 103/09). Ústavný súd konštatuje, že v napadnutom konaní došlo k neefektívnej a nesústreďenej činnosti okresného súdu, ako aj kratším obdobiam jeho nečinnosti.

24. Neefektívny postup okresného súdu ústavný súd vzhliadol pri realizovaní znaleckého dokazovania. V napadnutom konaní bol znalec ustanovený uznesením č. k. 7 C 400/2016-224 z 27. februára 2019. Napriek skutočnosti, že mu bola uložená lehota šesťdesiat dní na vypracovanie znaleckého posudku počítaná od doručenia spisového materiálu (5. decembra 2019, pozn.), znalec ho okresnému súdu doručil až 2. októbra 2020, a teda takmer po ôsmich mesiacoch od uplynutia lehoty na jeho vypracovanie (5. február 2020, pozn.). Ústavný súd opakovane uvádza, že všeobecné súdy v rozsahu svojej právomoci nesú zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku. Hoci v danom prípade okresný súd síce využil možnosť urgovať znalca (na prvú výzvu okresného súdu z 29. apríla 2020 na oznámenie dňa, kedy bude znalecký posudok predložený, znalec žiadnym spôsobom nereagoval, pozn.) a uložiť mu poriadkovú pokutu vo výške 100 eur, k predmetnému postupu však pristúpil po vyše troch mesiacoch po uplynutí lehoty na vypracovanie znaleckého posudku, ako aj po urgencii zo strany sťažovateľov a po podaní ich opakovanej sťažnosti okresnému súdu na prietahy v napadnutom konaní. Zároveň je nevyhnutné uviesť, že hoci bola predmetná poriadková pokuta uložená a následne znalcom aj uhradená 19. júna 2020, znalecký posudok bol okresnému súdu predložený až 2. októbra 2020.

25. Neefektívne konanie a čiastočnú nečinnosť okresného súdu je možné identifikovať aj v jeho postupe súvisiacom so zisťovaním miesta pobytu žalovanej III, a to konkrétne v období od 1. marca 2017, keď sa okresný súd dozvedel o tom, že žalovaná III sa zdržiava na presne nezistenom mieste v Spojenom kráľovstve do 7. júla 2017, keď bol vydaný pokyn zákonnej sudkyne na opätovnú lustráciu pobytu žalovanej III vrátane pokynu na zaslanie žiadosti mestu Trenčín a Sociálnej poisťovni a výzvy žalovaným I a II na oznámenie miesta jej pobytu.

26. Ústavný súd z vyžiadaného súdneho spisu rovnako zistil, že v napadnutom konaní sa vyskytli aj niektoré kratšie obdobia nečinnosti okresného súdu, a to v čase od 10. januára 2018, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovanej III, do 22. mája 2018, keď zákonná sudkyňa nariadila pojednávanie vo veci na 25. júl 2018, ako aj v období od doručenia posledných otázok pre znalca zo strany žalovanej III 22. novembra 2018 do 9. januára 2019, keď zákonná sudkyňa vydala pokyn v súvislosti s vykonaním znaleckého dokazovania.

27. Pre komplexnosť je vo vzťahu k námietke sťažovateľov o absencii reakcie okresného súdu na žiadosti o procesný postup v napadnutom konaní [časť II, bod 9 písm. a) tohto nálezu, pozn.] nutné uviesť, že na žiadosť sťažovateľov doručенú okresnému súdu 23. marca 2017, týkajúcu sa požiadavky nariadiť vo veci termín pojednávania, dostali sťažovatelia odpoveď, keď ich okresný súd informoval, že v tom čase neboli splnené podmienky na jeho nariadenie. V nadväznosti na žiadosť sťažovateľov z 1. augusta 2017 bola sťažovateľom zaslaná výzva okresného súdu z 9. augusta 2017 na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovanej III, ktoré bolo okresnému súdu doručené v ten istý deň.

28. Ústavný súd ďalej konštatuje, že doterajší priebeh napadnutého konania je poznačený aj nesústreďenou činnosťou okresného súdu, ktorý nesmeroval efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov. Ústavný súd hodnotí ako nesústreďený postup okresného súdu vydanie

uznesenia č. k. 7 C 400/2016-224 z 27. februára 2019 (a na to nadväzujúci priebeh napadnutého konania, pozn.), ktorým boli výlučne sťažovatelia v procesnom postavení žalobcov zaviazaní zložiť preddavok na trovy dôkazu, t. j. na vykonanie znaleckého dokazovania, napriek pokynu zákonnej sudkyne, že preddavok na trovy dôkazu uhrádzajú všetky strany v napadnutom konaní. V nadväznosti na uvedené sťažovatelia podali proti predmetnému uzneseniu odvolanie, ktoré okresný súd predložil na rozhodnutie krajskému súdu 22. marca 2019. Po tom, čo po krajský súd uznesením č. k. Spr 706/2019-244 z 2. mája 2019 vylúčil z prejednávania a rozhodovania vo veci sudkyňu krajského súdu [REDAKOVANÉ], súdny spis vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 400/2016 vrátil okresnému súdu bez rozhodnutia ako predčasne predložený na účel ďalšieho procesného postupu, po vykonaní ktorého následne predloží vec odvolaciemu súdu opätovne na rozhodnutie, ak sám nepristúpi k postupu podľa § 376 CSP. Uznesením č. k. 7 C 400/2016-282 zo 6. novembra 2019 napokon okresný súd v nadväznosti na § 376 CSP zmenil výrok III uznesenia č. k. 7C 400/2016-224 tak, že povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu (znalecké dokazovanie, pozn.) uložil sťažovateľom spoločne a nerozdielne, ako aj žalovaným spoločne a nerozdielne rovnako v sume 500 eur. Uvedeným nesústredeným postupom tak okresný súd spôsobil niekoľkomesačné prieťahy v napadnutom konaní.

29. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, ktorá sa týka dlhodobej personálnej poddimenzovanosti okresného súdu a nadmernej zaťaženia vo veci konajúcej zákonnej sudkyne, ústavný súd poukazuje na svoj opakovane prezentovaný názor, že systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu sporových strán a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na zvýšený nápad vecí v príslušnej agende súdu a obmedzené personálne kapacity súdu (m. m. I. ÚS 119/03, m. m. III. ÚS 399/2010). Aj napriek tomu, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu strán v súdnom konaní (m. m. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, I. ÚS 20/2021).

30. Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu považuje ústavný súd za potrebné tiež poukázať na skutočnosť, že priebeh napadnutého konania spadá čiastočne do obdobia vyhlásenia núdzového stavu 16. marca 2020 a jeho neskorších rozšírení uzneseniami vlády Slovenskej republiky podľa čl. 5 ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení účinnom v rozhodnom období v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19. Následne prijaté právne opatrenia v kontexte zákonných ustanovení, ako aj ustanovení vyhlášky špecifikované v bode 13 tohto nálezu, a tiež celková spoločenská situácia v rozhodnom období mali vplyv aj na priebeh napadnutého konania, čo ústavný súd čiastočne zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadostučinenia. Z celkového priebehu napadnutého konania je však nepochybne zrejmé, že okresný súd bez ohľadu na uvedené spôsobil prieťahy v napadnutom konaní svojou nesústredenou a neefektívnou činnosťou, ako aj kratšími obdobiami nečinnosti, ktoré v prevažnej miere spadajú do obdobia pred 16. marcom 2020. Predĺženie napadnutého konania v dôsledku epidemiologickej situácie vo vzťahu k vypracovaniu znaleckého posudku explicitne netvrdil ani okresný súd a ani znalec v odôvodnení zmeškania lehoty pre jeho vypracovanie zo 7. augusta 2020.

31. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva

sťažovateľov na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

32. Priet'ahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam (slobodám). Pritom taký zásah sám nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci súdu a ako taký sa vymyká obvyklému, prieskumnému či inému konaniu. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priet'ahom (ústavným príkazom), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

33. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadajú priznať každému z nich primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 000 eur z dôvodu pretrvávajúcej dlhodobej právnej neistoty, v ktorej sa ocitli nečinnosťou okresného súdu, čím by bola dovŕšená ochrana porušeného základného práva sťažovateľov, a tým naplnený princíp spravodlivosti.

34. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

35. S prihliadnutím na konštatované zbytočné priet'ahy okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy najmä skutočnosti opísané v bode 25 až 27, 29 a 31 tohto nálezu, ako aj doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 eur každému z nich za primerané finančné zadost'učinenie (bod 2 výroku nálezu).

36. Vo zvyšnej časti, t. j. nad rámec priznaného finančného zadost'učinenia, ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhoviel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

37. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 599,39 eur (bod 3 výroku nálezu).

38. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia celkom za tri úkony právnej služby pri zastupovaní dvoch osôb, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) á 88,50 eur, čo je odmena za jeden úkon právnej služby znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 177 eur) a režijný paušál 2 x 10,62 eur a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2021 (vyjadrenie) á 90,585 eur, čo je odmena za jeden právny úkon znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 181,17 eur) a režijný paušál 1 x 10,87 eur v súlade s § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky,

čo spolu predstavuje sumu 299,695 eur. Trovy konania za dvoch účastníkov tak predstavujú celkom sumu 599,39 eur.

39. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. augusta 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu